

1. ÜNİTE

PEYGAMBERİMİZİN GENÇLİK YILLARI

KAVRAMLAR

Hilfû'l-fudûl, cahiliye, inziva.

BU ÜNİTEDE NELER ÖĞRENECEĞİZ?

- Peygamberimizin
- Çocukluk yıllarını,
  - Gençlik dönemindeki ahlaki özelliklerini,
  - Gençlik dönemindeki erdemli davranışlarını,
  - Aile hayatını,
  - Nübüvvet öncesi ahlaki ve toplumsal kaygılarını,
  - Nübüvvet dönemi yıllarını,
  - Toplumsal duyarlılıkla ilgili bir hadisini öğreneceğiz.

HAZIRLIK SORULARI

1. Peygamberimizin annesinin, babasının ve dedesinin isimlerini hatırlıyor musunuz?
2. Çevrenizde yaşanan haksızlıklar karşısında yapabileceğiniz nelerdir?
3. Kâbe hakkında neler biliyorsunuz?
4. İnsanların yaşadıkları şehri terk etmek zorunda kalmasının sebepleri neler olabilir?
5. Güvenilir bir insan olmak toplum hayatında bize neler kazandırır?

1. Peygamberimizin Çocukluk Yılları

Allah'ın (c.c)* sevgili kulu ve son peygamberi Hz. Muhammed (s.a.v)** 571 yılında Rebiülevvel ayının on ikinci gecesi Mekke'de dünyaya gelmiştir. O, Mekke'nin gözde gençlerinden olan Abdullah ve Âmine'nin oğludur. Babası, bir ticaret yolculuğu esnasında Medine'de vefat edince Peygamberimiz daha doğmadan yetim kalmıştır. Kureyş kabilesinin Haşimoğulları kolundan olan dedesi Abdülmuttalib Mekke'nin ileri gelenlerindedir. Kur'an-ı Kerim'de ismi "Ahmed" olarak da geçen Peygamberimize dedesi "Muhammed" ismini vermiştir.

Bilgi Kutusu

Peygamberimizin doğumundan yaklaşık 50 gün önce Yemen Valisi Ebrehe, içinde fillerin de bulunduğu bir ordu ile Kâbe'yi yıkmak için harekete geçmişti. Fakat Allah (c.c) tarafından gönderilen kuşların attığı taşlarla Ebrehe'nin ordusu dağıtıldı. Bu olaya "Fil Vakası", olayın yaşandığı yıla da "Fil Yılı" denilmiştir. Kur'an-ı Kerim'de Fil suresinde bu hadiseden bahsedilmektedir.

(bk. İbn Sa'd, et-Tabakât, C 1, s. 91-101.)

O dönemde bebekler, Mekke çevresindeki bölgelerden gelen sütannelere emanet edilirdi. Böylece Mekke'nin sağlıklı ikliminden uzaklaşmış olurlar ve konuşmayı Arapçanın en güzel şekilde konuşulduğu bölgelerde öğrenirlerdi. Abdülmuttalib de geleneğe uygun olarak sevgili torunu için bir sütane aradı. Sonunda onu Sa'doğulları kabilesinden Halime'ye teslim etti. Peygamberimizin gelişiyile Halime'nin hanesine bolluk ve bereket gelmişti.¹

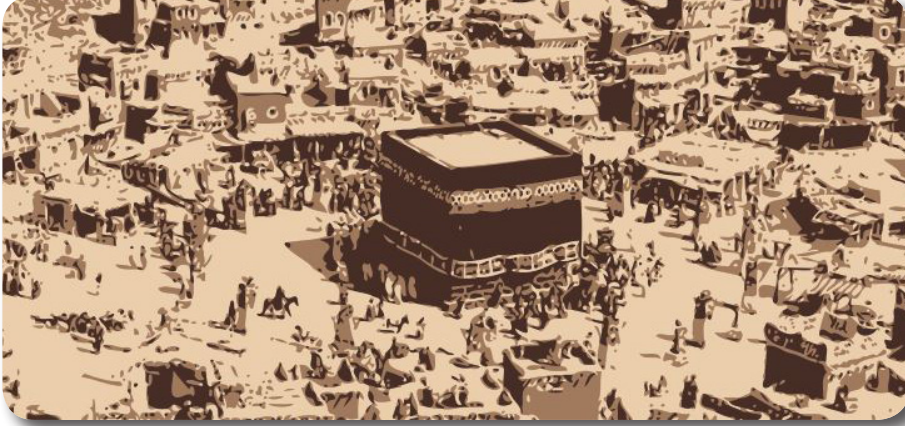
Görsel 1.1: Peygamberimiz, sütannesinin evine bereket getirmişti.

¹ İbn Hişam, es-Sîre, C 1-2, s. 158.

* Celle celalühü: O'nun şanı yücedir.

** Sallallahu aleyhi ve sellem: Allah'ın selamı onun üzerine olsun.

Halime, iki yıl sonra Sevgili Peygamberimizi annesine geri getirdi. Ancak o dönemde şehirde salgın hastalık tehlikesi olduğu için sütannesini onu Mekke'de bırakmak istemedi. Bunun üzerine Abdülmuttalib iki yıl daha kalması için torununu yeniden Halime'ye teslim etti. Böylece Hz. Muhammed (s.a.v), dört yıl boyunca sütannesinde kalmış oldu. Peygamberimiz bu süre boyunca sütannesini ve sütkardeşlerinin büyük sevgisini kazandı. Hz. Muhammed (s.a.v) dört yaşına geldiğinde sütannesini Halime, onu Mekke'ye getirip annesine teslim etti.

Görsel 1.2: Peygamberimizin yaşadığı dönemde Mekke (temsili)

Annesiyle beraber yaşamaya başlayan Sevgili Peygamberimiz, altı yaşına gelmişti. Annesi ve dadısı Ümmü Eymen (r.a)* ile birlikte akrabalarını ziyaret için Medine'ye gitti. Orada bir ay kadar akrabalarıyla mutlu günler geçirdi. Mekke'ye dönerlerken Peygamber Efendimizin annesi hastalanarak vefat etti. Zaten yetim olan Peygamberimiz öksüz de kalmıştı. Dadısı Ümmü Eymen (r.a) onu Mekke'ye götürüp dedesine teslim etti. Sevgili Peygamberimiz bundan sonra dedesi ile birlikte yaşamaya başladı.

Sevgili Peygamberimiz sekiz yaşına kadar dedesi Abdülmuttalib'in yanında kaldı. Abdülmuttalib, torununa karşı büyük bir sevgi ve merhamet besledi. Peygamberimizi yanından hiç ayırmaz, o olmadan yemeğe bile oturmazdı. Yaşı hayli ilerlemiş olan Abdülmuttalib, kendisinden sonra torununa amcalarından birinin sahip çıkmasını istiyordu. Peygamberimizin de fikrini alarak onu Ebu Talib ve eşi Fatıma'ya emanet etti. Kısa bir süre sonra da vefat etti. Kendisini koruyup kollayan dedesinin vefatı Peygamberimizi çok üzmüştü.

Peygamberimiz, dedesinin vefatından sonra amcası Ebu Talib'in yanında kalmaya başladı. Ebu Talib ve eşi Fatıma, Peygamberimizi kendi evlatları gibi seviyorlardı. Peygamberimiz de ticaretle uğraşan amcasına çıktığı yolculuklarda yardım ediyordu. Gerekliğinde hayvanlarını otlatıyor, elinden geldiğince onlara yardımcı olmaya çalışıyordu.²

Düşünelim Paylaşalım

Peygamberimizin doğmadan önce babasını, küçük yaşlarda da annesi ve dedesini kaybetmiş olması, sizce onu nasıl etkilemiş olabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

² İbn Sa'd, et-Tabakât, C 1, s. 116-126; Belâzurî, Ensâbü'l-eşrâf, C 1, s. 96.

* Radiyallahu anhü/anha: Allah ondan razı olsun.

Yazalım

Aşağıdaki kutucuklara Peygamberimizin çocukluk hayatında etkili olan büyüklerinin isimlerini yazınız.

Annesi	<input type="text"/>	Babası	<input type="text"/>
Dedesi	<input type="text"/>	Sütanesi	<input type="text"/>
Amcası	<input type="text"/>	Dadısı	<input type="text"/>

2. Peygamberimizin Gençlik Yılları

Peygamber Efendimiz, geçimini sağlamak için uğraşan çok çalışkan bir gençti. Amcasıyla birlikte ticaret kervanları ile Suriye ve çevresindeki bölgelere gitmişti. İnsanlarla olan ilişkilerinde son derece dürüsttü. Sakin bir hayat sürmekte, Mekke halkı tarafından sevilip sayılmaktaydı.³ Sevgili Peygamberimiz, gençlik çağında Cahiliye Dönemi'nin bütün kötülüklerinden uzak durmuş, insanların parmakla gösterdiği örnek bir genç olmuştur.

Görsel 1.3: Peygamberimiz döneminde ticaret malları, kervanlar vasıtasıyla taşınırdı.

3 Afzalur Rahman, Siret Ansiklopedisi, C 1, s. 23.

Bilgi Kutusu

Cahiliye; Arapların İslam'dan önceki inanç, tutum ve davranışlarını İslam'dan sonraki dönemden ayırt etmek için kullanılan bir kavramdır. Putperestlik, içki, kumar gibi kötü davranışların yaygın olduğu İslam'dan önceki döneme **Cahiliye Dönemi** denir.

(Mustafa Fayda, "Cahiliye", DİA, C 7, s. 17-19.)

Görsel 1.4: Peygamberimizi örnek alıp büyüklerimize saygı göstermeliyiz.

Peygamber Efendimizin sosyal ilişkileri son derece iyiydi. İnsanlara iyilik eder, onların yardımlarına koşar, düşenin elinden tutup kaldırır. Büyüklerine saygı gösterip onların öğütlerini dinleyen Peygamberimiz, arkadaşları ve çevresindeki insanlarla da çok iyi geçinirdi. Hâl ve hareketleri ile sevilip sayılan Hz. Muhammed (s.a.v); doğru sözlülüğü, güvenilirliği, iyilikseverliği ve kötülüklerden uzak durması gibi özellikleriyle herkese örnek gösteriliyordu.⁴

2.1. Kötülüklerden Uzak Duran Genç

Cahiliye Dönemi'nde Mekke halkının çoğu putlara tapıyordu. Bunun yanında, "Haniif" denilen, Hz. İbrahim'in yolunu takip edip Allah'ın (c.c) birliğine inananlar da vardı.⁵ Peygamberimiz de gençliğinde hiçbir zaman Allah'a (c.c) şirk koşmamış ve putlara tapmamıştı. Mekke'de putlar için düzenlenen törenlere de katılmamıştı.

Hz. Muhammed'in (s.a.v) sade bir hayatı vardı. İçki, kumar gibi gençler arasında yaygın olan kötü alışkanlıklardan uzak durmuştu. Kötülüklerden sakınmanın en kolay yolu, onların yapıldığı yerlerden ve kötü arkadaştan uzak durmaktır. Peygamberimiz hayatı boyunca bunu en güzel şekilde yapmıştır. Yalnızca kötülüklerden değil kötü alışkanlıkların edinildiği mekânlardan da uzak durmuştu.

4 Beyhakî, Delâilu'n-nübüvve, C 2, s. 30.

5 Şaban Kuzgun, "Haniif", DİA, C 16, s. 33-39.

Görsel 1.5: Cahiliye Dönemi'nde Mekke halkının çoğu putlara tapıyordu.

Okuyalım

Peygamberimizin dadısı Ümmü Eymen (r.a) şöyle bir olay anlatır:

Mekkeliler yılın belli bir günü hep birlikte putları için kutlama yaparlardı. Putların yanına gidip kurban keserler, tüm günü orada geçirirlerdi. Peygamberimiz çocukluğundan beri bu tür kutlamalara katılmak istemezdi. Ancak amca ve halaları onu da götürmek isterlerdi. Ona,

– Niye böyle yapıyorsun? Niçin akrabalarınla birlikte kutlamalara gitmiyorsun? İlahlarımızdan yüz çevirmeye devam edersen başına bir felaket gelir, diye çıkışırldı. Onların baskılarından rahatsız olan Peygamberimiz çok üzülür, çaresizce hazırlanıp onlarla birlikte giderdi. Ancak putların bulunduğu yere varınca bir şekilde ortadan kaybolurdu.

Yine öyle bir kutlama günüydü. Ebu Talib ve halaları Sevgili Peygamberimizi putların bulunduğu yere götürdüler. Oraya varınca Peygamberimiz yine ortadan kayboldu. Akşama doğru heyecan ve korku içinde halalarının yanına geldi. Halaları onu bu hâlde görünce endişelendiler:

– Bu ne hâl, ne oldu, yoksa başına kötü bir şey mi geldi? diye sordular. O da

– *Ne olduğumu bilmiyorum. Aklımı yitirmekten korkuyorum*, dedi.

– Korkma! Allah senin başına kötü bir şey gelmesine izin vermez. Senin çok güzel özelliklerin var, diyerek teselli ettikten sonra:

– Ne gördün? diye sordular. O da:

– *Putların yanına her yaklaştığımda arkamda uzun boylu, beyaz bir adam belirdi.* Bana,

– Ey Muhammed! Oradan hemen uzaklaş! Onlara sakın dokunma! diye seslendi.

Yaşananlardan Peygamber Efendimizin özel biri olduğunun farkına varan halaları, bundan sonra kutlamalara gitmesi için ona baskı yapmadılar. Peygamberimiz de bir daha böyle bir törene katılmadı.

(İbn Sa'd, et-Tabakât, C 1, s. 158.)

2. 2. Toplumsal Sorunlara Duyarlı ve Güvenilir Genç

Peygamber Efendimizin çocukluk ve gençlik yıllarında Cahiliye Dönemi âdetlerine göre yaşayan Mekke'de kötü davranışlar yaygındı. Dedikodu, yalan, hile gibi davranışlarla hırsızlık, kumar, dolandırıcılık, gasp gibi suçlar bunlardan bazılarıydı. Güçlüler zayıfları ezer, garibanların malları zorla ellerinden alınırdı. Özellikle yabancıların can ve mal güvenliği yok denecek kadar azdı. Herkes her an haksızlığa uğrayabilirdi. Fırsat kollayan zalimler, zayıf gördükleri kişilere dilediği kötülüğü yapardı. Onlara karşı çıkmak veya haksızlıklarını yüzlerine haykırmak yürek isterdi. Haksızlıkların ortadan kalkabilmesi için birçok kişinin birlikte hareket etmesi gerekiyordu. Toplumsal baskının yoğun olduğu yerlerde bu kadar kişinin bir araya gelmesi elbette çok zordu. Ancak kalplerinde iyilik ve adalet duygusu olan insanlar tüm zorlukları aşarak haksızlıklar karşısında birlik oluşturdular. Bu insanların girişimiyle **Hilfü'l-fudûl** (Erdemliler Topluluğu) isminde bir topluluk kuruldu.⁶

⁶ İbn Kesîr, es-Sîre, C 1, s. 128-129.

Okuyalım Canlandıralım

HİLFÜ'L-FUDÛL

Peygamber Efendimiz yirmi yaşlarındayken Yemenli bir adam, mallarını satmak için Mekke'ye gelmişti. Mekke'nin ileri gelenlerinden Âs b. Vâil, adamın bütün mallarını satın aldı. Ancak ödeme yapmadan gitmeye kalkınca adam, mallarını kurtarmak için bağırıp çağırdı. Yabancıların mallarını gasp etmeye alışmış olan Âs'ın, malların parasını ödemeye de malları geri vermeye de niyeti yoktu. Adamın feryatlarına aldırmayan Âs, hiç bir şey olmamış gibi çekip gitti.

Uğradığı zulmü bir türlü hazmedemeyen Yemenli adam, yardım istemek için Kâbe'ye koştu. Kureyşlilere,

– Âs b. Vâil, mallarımı aldığı hâlde paramı ödemedi. Lütfen bana yardımcı olun! Mallarımı ya da paramı geri alın! diye seslenerek yalvarırcasına rica etti.

Ancak Mekkeliler adama yardım etmek bir tarafa onu dinlemediler bile. Azarlayıp yanlarından uzaklaştırmaya kalkıştılar. Adamın pes etmeye niyeti yoktu. O gece bir şey yapmadan bekledi. Sabah olunca sesini halka duyurmak için erkenden Ebu Kubeys dağına çıktı. Var gücü ile bağırarak adam, uğradığı haksızlığı anlattı. Kendisine yapılanların Kâbe'nin ev sahiplerine hiç yakışmadığını belirtti.

Tabii ki Mekkelilerin içinde sayıları az da olsa hâlâ hak, hukuk ve adalet duygularını kaybetmemiş insanlar vardı. Onlardan birisi de Peygamber Efendimizin amcası Zübeyr b. Abdülmuttalib idi. Ayağa kalktı:

– Adamın sözlerini yok sayamayız. Bu sorunu hemen şimdi burada çözmeliyiz, diyerek çevresindekileri uyardı.

Zübeyr b. Abdülmuttalib, Hâşimoğulları başta olmak üzere birçok aileyi dolaştı. Haksızlığı kabul etmeyen duyarlı insanları bularak onlarla tek tek konuştu. Kendisi gibi düşünenlerle sözleşip Abdullah b. Cüd'an'ın evinde toplandılar. Toplantıya katılanlardan biri de o sırada yirmili yaşlarında olan Sevgili Peygamberimizdi. İçlerinden biri:

– Allah'ın evinin bulunduğu şu beldede, insanlara inanılmaz haksızlıklar yapılıyor. Bu duruma bir an önce müdahale etmeliyiz, dedi. Diğerleri de benzer şeyler söylediler. Sonunda haksızlıkları ortadan kaldırmak için sözleştiler.

Böylece tarih sayfalarına “Hilfû'l-fudûl” olarak geçen “Erdemliler Topluluğu”nu oluşturdular. İlk olarak da Âs b. Vâil'in karşısına çıktılar:

– Ya adamın mallarını ya da parasını ver, dediler. Karşısındakilerin ciddi olduklarını fark eden Âs, itiraz etmeden Yemenlinin mallarını geri verdi.

(İbn Kesîr, es-Sîre, C 1, s. 128-129.)

- Yukarıdaki metni okuyunuz.
- Bir tiyatro metni hâline getiriniz.
- Gruplar oluşturunuz.
- Karakterleri paylaşarak rollerinize hazırlanınız.
- Oyunu sınıfta canlandırınız.

Düşünelim Paylaşalım

“Abdullah b. Cüd’an’ın evinde yapılan yemine ben de katıldım. Bu harekete katılmayı pek çok kırmızı (değerli) develerimin olmasına tercih ederim. Peygamber olduktan sonra da böyle bir hareket için çağrılısam yine katılırım.”

(Ahmed b. Hanbel, Müsned, C 1, s. 516.)

Sevgili Peygamberimizin yukarıdaki hadisinden yola çıkarak Hilfü'l-fudûl'ün önemi hakkında neler söylenebilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Güvenilir Muhammed

Daima dürüst, terbiyeli ve iyi huylu olan Peygamberimize herkes saygı ve güven duymaktaydı. O, arkadaşlarına karşı samimi ve nazik; fakir ve muhtaçlara karşı cömert, candan ve yardımsever bir insandı.⁷

Gençliğinde ticaretle uğraşan Peygamber Efendimiz, bu amaçla yapmış olduğu seyahatlerde de dürüstlüğü ile tanınırdı. Kimsenin hakkını yemez, verdiği sözden dönmezdi. Mekkeliler şehir dışına çıkacakları zaman kıymetli eşyalarını Peygamberimize bırakırlardı. Çünkü onun emaneti ne kadar iyi koruduğunu bilirlerdi. Hiç kimse Hz. Muhammed'in (s.a.v) doğru sözlülüğünden şüphe duymazdı. Bu sebeple ona “el-Emin (Güvenilir kişi)” lakabını vermişlerdi.⁸

Düşünelim Paylaşalım

Toplum içinde sevilen ve kendisine güvenilen bir genç olan Sevgili Peygamberimizin güzel özelliklerinden bazıları şunlardır:

- * Kimseyle kavga etmezdi.
- * Yalan söylemezdi.
- * Sözünde dururdu.
- * Kimseye haksızlık etmezdi.
- * Yardımseverdi.
- * Kötü alışkanlıklar edinilen mekânlardan uzak dururdu.

Peygamberimizin bu güzel davranışlarını hayatınızda ne kadar uyguluyorsunuz? Her bir davranış ile ilgili yaşadığınız olaylardan örnekler bularak arkadaşlarınızla paylaşınız.

7 Afzalur Rahman, Siret Ansiklopedisi, C 1, s. 23.

8 İbn Hişam, es-Sîre, C 1-2, s. 198.

Okuyalım

VERİLEN SÖZDE DURMAK

Peygamber Efendimiz ile ticaret yapanlardan biri olan Abdullah b. Ebi Hamsa bir anısını şöyle anlatıyor:

“Resulullah ile bir alışveriş yaptım. Malı aldığım hâlde parasını tam olarak ödeyemedim. Bir miktar borcum kaldı:

– Beni burada bekler misin? Pazarda işim bitince kalan parayı alıp gelirim, dedim. O da:

– Olur, beklerim, diye cevap verdi. Yanından ayrıldıktan sonra pazarda dolaşmaya devam ettim. Alışverişle meşgul olunca verdiğim sözü unuttum. Aradan üç gün geçti. Yeniden pazara giderken Peygamber Efendimize olan borcumu ve “Beni burada bekle.” sözümü hatırladım. Hemen adımlarımı hızlandırıp sözleştiğimiz yere gittim. Gördüğüm tablo karşısında hem çok şaşırđım, hem çok utandım. Allah Resulü üç gün önce buluşmak için söz verdiği yerde beni bekliyordu. Utana sıkıla yanına gittim. Beni gördüğünde ne kızdı ne de bağırıp çağırdı. Yalnızca:

– Ey genç, beni zor durumda bıraktın. Üç gündür buraya gidip gelerek seni bekliyorum, dedi.”

(Ebu Dâvud, Edeb, 82.)

Peygamberimiz, hayatında bir kez olsun yalan söylememişti. Peygamber olduğunu insanlara bildirdiğinde, ona şiddetle karşı çıkanlar bile aslında Hz. Muhammed'in (s.a.v.)

dürüst bir kimse olduğunu çok iyi biliyorlardı. Ancak onun peygamberliğini kabul etmek istemedikleri için ona çeşitli iftiralar atıyorlardı.

Mekkelilerden bazıları, peygamberliğine karşı çıkarken bile kıymetli mallarını ona emanet etmeye devam ediyordu. Peygamberimiz kendisinde bulunan bu emanetleri Medine'ye hicret edeceği gece, sahiplerine vermesi için Hz. Ali'ye teslim etmişti. Üstelik ona karşı çıkanlar onu öldürmek için kapısında bekliyorlardı. Sevgili Peygamberimiz en sıkıntılı zamanda bile emanetlerin sahiplerine ulaştırılmasını sağlamıştı.⁹

Görsel 1.6: “Sen elbette yüce bir ahlak üzeresin.” (Kalem suresi, 4. ayet.)

9 İbn Sa'd, et-Tabakât, C 3, s. 22.

Okuyalım

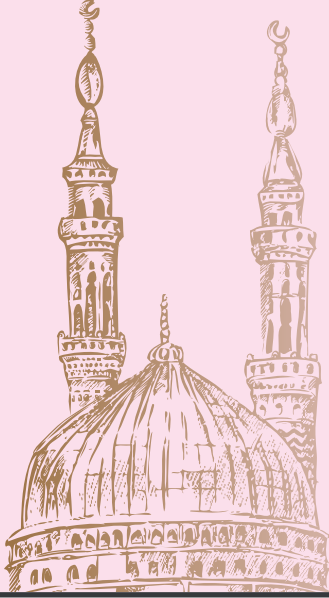
NAAT-I ŞERİF

...
Sen ki Âdem neslini uçurumdan döndüren
Zulüm sancılarını şefkatiyle dindiren
İnkâr yangınlarını irfanıyla söndüren
Âlimlerin sultanı, ya Hazreti Muhammed

Sen ki güzel huyların, ahlakın meşalesi
Sabır doruklarında beşerin en yücesi
Senin cennet mekanın fakirlerin hanesi
Gönüller hazinesi, ya Hazreti Muhammed

Biliriz ki hükmü yok bu dünya nimetinin
Gönüldür sermayesi ahiret servetinin
Sana salât ve selam gönderen ümmetinin
Cennetler şahidi ol, ya Hazreti Muhammed

(Cengiz NUMANOĞLU, Şuûr, s. 44-45.)

2.3. Adaletli Hakem

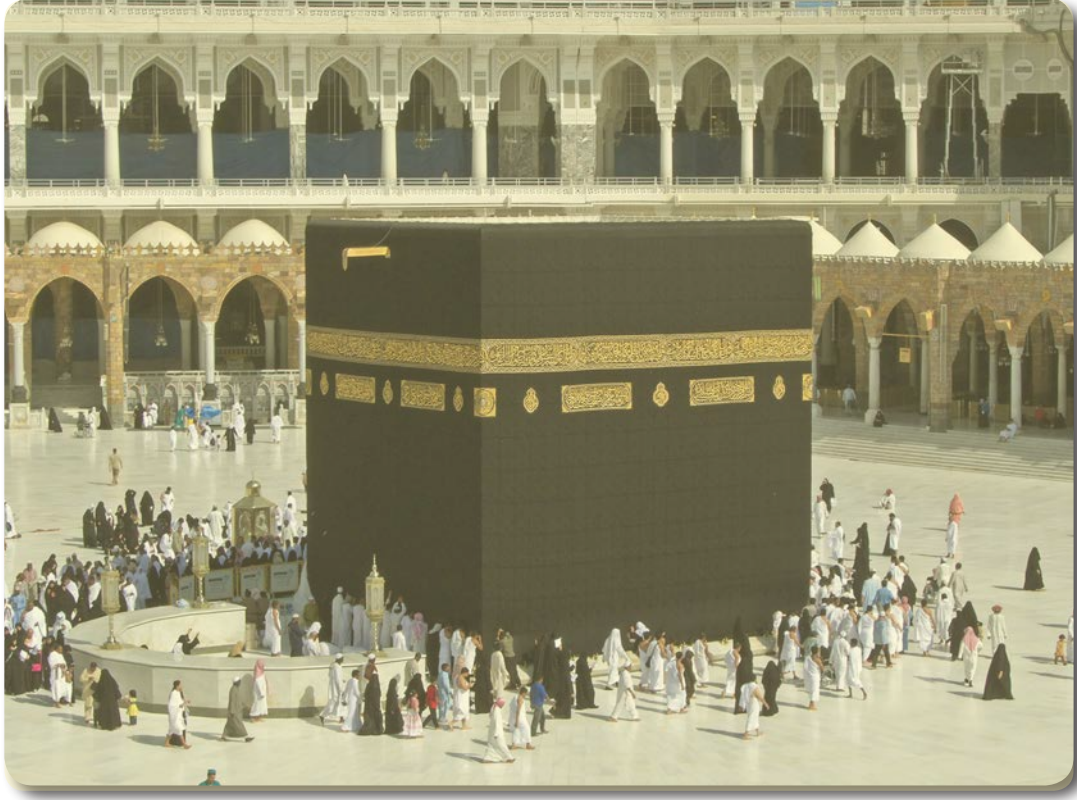
Peygamber Efendimizin gençlik yıllarında güvenilir ve dürüst biri olduğunu gösteren olaylardan biri de Kâbe hakemliğidir.

Kâbe, Hz. İbrahim tarafından yapıldığı günden itibaren kutsal bir yapı olarak bilinmiştir. Peygamberimizin yaşadığı dönemde putlarla dolu olan Kâbe, insanların dört bir yandan ziyarete geldiği bir mabetti. Su baskınları ve sellerin etkisiyle yıkılmaya yüz tutan Kâbe'nin onarıma ihtiyacı vardı. Bu kutsal yapıyı onarmak şerefli bir görevdi. Bu yüzden Mekkeliler bu iş için gönüllü olmuştu.

Kâbe, temellerine kadar yıkıldıktan sonra yeniden inşa edilmeye başlandı. Mekke'deki tüm kabileler bu iş için görev paylaşımı yaparak birlikte çalışmaya başladılar. Sıra "Hacerülesved" denilen taşı yerine yerleştirmeye gelmişti. Bu şerefli görevi hiçbir kabile diğerine bırakmak istemiyordu. Çünkü bu taş Kâbe'nin ilk yapımından bir hatıraydı ve manevi değeri çok yüksekti.

Görsel 1.7: Kara Taş anlamına gelen Hacerülesved'den bir görüntü

Görsel 1.8: Yeryüzünde yapılan ilk mabet: Kâbe

Hacerülesved'i yerine yerleştirme konusunda çok büyük bir anlaşmazlık çıkmıştı. Mekke'nin yaşlılarından biri öne çıkarak şöyle bir teklif sundu: "Şu kapıdan ilk gelen kişi hakem olsun ve sizler bu sorunu onun uygun gördüğü şekilde çözün." Oradakiler bu teklifi kabul etti ve beklemeye başladılar. Belirledikleri yönden gelen kişiyi gördüklerinde sevindiler. Çünkü gelen kişi Hz. Muhammed (s.a.v) idi. Mekkeliler onun güvenilir biri olduğunu çok iyi biliyorlardı ve hakem olarak adaletli bir karar vereceğinden emindiler. Peygamberimize durumu anlatıp bir çözüm bulmasını istediler. Peygamber Efendimiz hırkasını çıkarıp yere serdi ve "Hacerulesved"i üzerine koydu. Her kabileden bir kişi hırkanın bir ucundan tutarak taşı kaldırdı. Peygamberimiz de taşı yerine yerleştirdi. Böylece tehlikeli sonuçları olabilecek bir olay güzellikle sonuçlanmış, herkes durumdan memnun kalmıştı.¹⁰

Araştırım

Kâbe'nin yapısal özelliklerini ve bölümlerini araştırınız. Topladığınız bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.

10 İbn Sa'd, et-Tabakât, C 1, s. 145-146; İbn Hişam, es-Sîre, C 1-2, s. 192-198.

Okuyalım

HACER-ÜL ESVET

On yıl geçti... Kâbe sellerden çökük
 Çürümüş temeli, dört yanı dökük
 Dediler: edelim yeniden bina...
 Kureyşliler ona çoktan âşına;
 İbrahim resulden kalma değeri;
 Ama herşey gibi değişmiş yeri.
 Tevhid makamında dizilerle put;
 Bilinmiyor, ismi bilinen mabut
 Bina tamamlandı, Karataş'ta iş;
 Hemen her kabile kılıcı çekmiş
 Taşı ben koyarım yerine, diyor...
 Bir şeref kavgası kopmuş, gidiyor.
 Biri dedi: "Size en güzel çare:
 Kollayalım, geçip bir kenar yere;
 Kâbe'ye ilk gelen hakem tutulsun;
 Ne karar verirse yerini bulsun!"
 Sessiz, beklediler... İlk gelen O'ydu.
 Karataş'ı bir bez üstüne koydu.
 Dedi: "Uçlarından tutun hepiniz!
 Taşkın ve ardım sıra geliniz!"
 Taşı elleriyle yerleştiren O...
 Şaşkın yığınları birleştiren O...
 Dikildi toprağa, böylece, evet;
 Şanlı Cennet taşı Hacer-ül esvet...

(Necip Fazıl KISAKÜREK, Esselam, s. 48-49.)

2.4. Hz. Hatice ile Evliliği ve Çocukları

Peygamber Efendimiz, gençlik yıllarından itibaren Şam'a ve Yemen'e giden ticaret kervanlarına katılmıştı. Bu tecrübe ile ticaret hayatına atılmış, dürüstlüğü ile dikkat çekmişti.

Zamanın tüccarları arasında Hatice binti Huveylid adında zengin bir hanım vardı. Mekkeliler ona "kötülüklerden uzak duran temiz hanım" anlamına gelen "Tâhire" lakabını vermişlerdi.¹¹

Hız. Hatice, Şam'a gidecek ticaret kervanını Peygamberimize teslim etti. Peygamber Efendimiz görevini başarıyla tamamlayarak Mekke'ye döndü. Hız. Hatice bu süreçte onu daha yakından tanıma fırsatı bulmuştu. Bir arkadaşı aracılığı ile ona evlilik teklifinde bulundu. Hız. Muhammed teklifi kabul edince Mekke'nin "Emin"i ile "Tâhire"si evlendiler.¹²

Bu iki seçkin insanın yuvası örnek alınacak bir yuva olmuştu. Hız. Hatice, Peygamber Efendimize karşı çok saygılı ve sevgi dolu bir eşti. Aynı zamanda onun en büyük destekçisi ve en yakın dostuydu. Aralarındaki bu muhabbet karşılıklıydı. Hız. Peygamber de Hız. Hatice'yi kırmaz, ona sevgiyle yaklaşırdı. Allah Resulü, Hız. Hatice'nin vefatından yıllar sonra bile onu hep hasret ve muhabbetle anmıştır.

Peygamberimizin Dilinden

"Allah'a yemin olsun ki Allah bana Hatice'den daha hayırlısını vermemiştir. İnsanlar beni inkâr ederken o bana inanıp tasdik etti. İnsanlar benden uzak dururken o beni malı ile destekledi. Allah, onun vesilesiyle beni evlatla rızıklandırdı."

(Ahmed b. Hanbel, Müsned, C 8, s. 204.)

Peygamberimizin bu güzel yuvasını bir süre sonra çocuklar şenlendirmişti. Hız. Muhammed (s.a.v) ile Hatice'nin (r.a) bir erkek çocukları dünyaya gelmiş, adını Kâsım koymuşlardı. Arap kültüründe babalar ilk erkek çocuklarının adıyla anılırlardı. Peygamber Efendimize de Ebu'l-Kâsım (Kâsım'ın babası) denildi. Fakat Kâsım iki yaşını bile doldurmadan vefat etmişti. Sonraki yıllarda dört tane kız çocukları oldu. Peygamberimiz onlara Zeyneb, Rukiyye, Ümmü Gülsüm ve Fatıma isimlerini verdi. O zamanki toplumda kız çocuğu sahibi olmak, bir kusur olarak görülür, kimse kız çocuğu olsun istemezdi. İşte böyle bir ortamda Sevgili Peygamberimiz bütün kızlarını sevinçle karşıladı. Kızları da ona layık evlatlar olarak vakti geldiğinde tereddüt etmeden Müslüman oldular.

Hız. Hatice ile Hız. Muhammed'in (s.a.v) son çocukları Abdullah ismini verdikleri oğullarıydı. Abdullah da abisi Kâsım gibi henüz bebekken vefat etmiştir.¹³

Biliyor musunuz ?

Resulullah'ın hicretin sekizinci yılında bir oğlu daha olmuştu. Hız. Mariye'den olan bu oğluna Peygamberimiz, İbrahim ismini vermişti. İbrahim de çok yaşamamış, daha bebekken vefat etmiştir.

(İbn Sa'd, et-Tabakât, C 1, s. 134.)

11 Zürkânî, Şerhu'l-Mevâhibi'l-Iledünniyye, C 1, s. 374-375.

12 İbn Sa'd, et-Tabakât, C 1, s. 131-133.

13 İbn Sa'd, et-Tabakât, C 1, s. 133.

Hız Hatice'nin evlendiklerinde eşine hediye ettiği kölesi Zeyd b. Hârise de bu evin evlatlarından biri gibiydi. Daha sonraki yıllarda Peygamberimiz onu özgür bıraktığı hâlde Zeyd (r.a) onun yanından ayrılmamıştı. Zeyd b. Hârise ismi, ilk Müslümanlardan biri olarak tarihe geçmiştir.¹⁴

Düşünelim Paylaşalım

Zeyd b. Hârise küçük yaşlarında esir edilip köle olarak satılmıştı. Ailesi yıllar sonra izini bularak Mekke'ye onu almaya geldi. Peygamberimize gelerek oğullarını geri vermesini istediler. Peygamberimiz tercihi Zeyd'e (r.a) bıraktı. Zeyd (r.a) ise:
– Ben sana kimseyi tercih etmem. Beni bir baba gibi nasıl koruyup kolladığını biliyorum. Senin yanında kalacağım, dedi.

(İbn Hişam, es-Sîre, C 1-2, s. 264-265.)

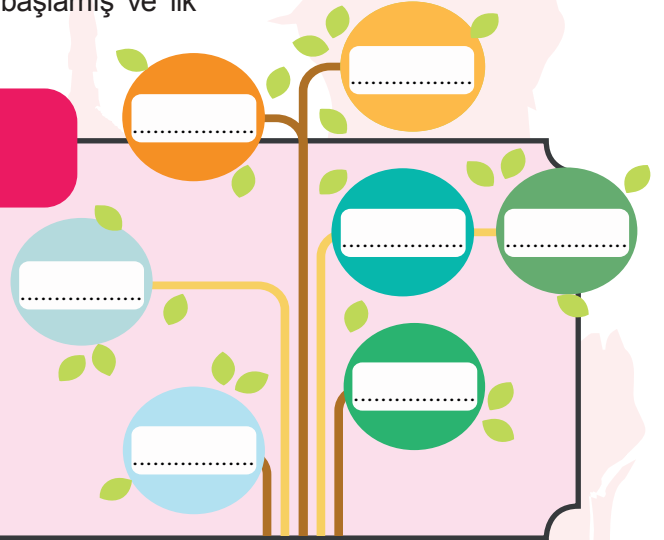
Zeyd b. Hârise'nin ailesiyle gitmek yerine Peygamberimizin yanında kalmasının sebepleri sizce neler olabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Peygamber Efendimizin ailesine bir süre sonra amcası Ebu Talib'in oğlu Hz. Ali de katılmıştır. Peygamberimiz maddi olarak zor günler geçiren amcasının yükünü hafifletmek istemiş, amcasıyla konuşup iznini alarak Hz. Ali'nin bakımını üstlenmişti. Böylece Hz. Ali, Peygamber Efendimizin evinde yaşamaya başlamış ve ilk Müslümanlardan olmuştur.¹⁵

Yazalım

Peygamberimizin çocuklarının isimlerini yanda verilen ağaçtaki boşluklara yazınız.

2.5. Hira Günleri

Peygamberimizin yaşadığı toplumda insanların çoğu, tevhid inancından ayrılmış ve putları ilah edinmişlerdi. Hz. Muhammed (s.a.v) ise hayatının hiçbir döneminde putlara tapmamıştır. O, putların kendilerine bile faydası olmayan nesnelere olduğunun farkında olduğu için onlardan uzak durmuştu.

14 İbn Hişam, es-Sîre, C 1-2, s. 264-265.

15 İbn Hişam, es-Sîre, C 1-2, s. 245-246; Taberî, Târih, s. 314.

İçinde yaşadığı toplumun genel hâli Peygamberimizi çok rahatsız ediyordu. Çünkü insanlar, adaletten tamamen uzaklaşmışlardı. Haklı olanın değil kendi kabilesinden olanın tarafını tutuyorlardı. Güçsüz ve fakir kişileri gözetip yardım edecekleri yerde onları eziyorlardı. Sorumluluk duygusu da taşıyorlar, canları nasıl isterse öyle davranıyorlardı. Toplumun bu olumsuz davranışları Hz. Peygamber'i derinden etkiliyordu.

Peygamberimiz kırk yaşlarına yaklaştığı sıralarda tefekkür etmek için inzivaya çekilmeye başlamıştı. Halktan uzaklaşarak köşeye çekilmek anlamına gelen **inziva** en sevdiği şey olmuştu. Peygamberimiz yanına biraz yiyecek alıyor, Hira Dağı'nda Kâbe'yi uzaktan gören küçük mağarada derin düşüncelere dalıyordu.

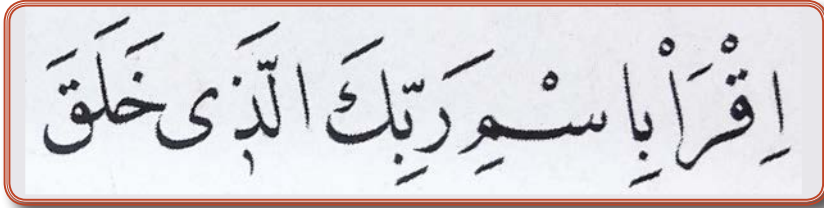
Düşünelim Paylaşalım

Peygamber Efendimizi Hira'da inzivaya çekilmeye sevk eden sebepler sizce nelerdir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Hz. Muhammed (s.a.v), kırk yaşına geldiğinde Hira'ya çıkma alışkanlığını devam ettirmekteydi. 610 yılı Ramazan ayının sonlarıydı. Yine Hira'daki mağarada düşüncelere dalmışken bir sesle irkildi. Daha önce hiç görmediği heybetli bir varlık ona "Oku!" diyordu. Bu varlık, Allah'ın (c.c) emirlerini Peygamberlere ileten melek Cebrail'di (a.s)*. Ama Hz. Muhammed (s.a.v) onu tanımadığından korku ve heyecanla "*Ben okuma bilmem.*" diye cevap verdi. Cebrail (a.s), Peygamberimizi nefessiz bırakacak kadar sıkıp bıraktıktan sonra aynı emri tekrarladı: "Oku!" Peygamberimiz bu ikinci hitaba da aynı cevabı verdi: "*Ben okuma bilmem.*" Cebrail (a.s), onu bir kez daha aynı şekilde dayanamayacağı ölçüde sıkıp bıraktıktan sonra "Oku!" emrini tekrarladı. Aldığı cevap aynıydı: "*Ben okuma bilmem.*" Bunun üzerine Cebrail (a.s) Alak suresinin ilk ayetlerini okudu.¹⁶

**"Yaratan Rabbinin adıyla oku!
O, insanı bir embriyodan yarattı.
Oku! Rabbin, en büyük kerem sahibidir.
O Rab ki kalemle (yazmayı) öğretti.
İnsana bilmediklerini öğretti"**

Duydukları ve gördükleri karşısında korkuya kapılan Hz. Muhammed (s.a.v) oradan uzaklaşmak istiyordu. Fakat Cebrail (a.s) ona görevini anlatmaya devam ediyordu: "Sen Allah'ın peygamberisin. Ben de Cebrail'im. Allah'ın emir ve yasaklarını sana getirmekle emrolundum."¹⁷

Görsel 1.9: Alak suresinin ilk ayeti

16 Buhârî, Bed'u'l-vahy, 3.

17 İbn Sa'd, et-Tabakât, C 1, s. 196.

* Aleyhisselam: Ona selam olsun.

Biliyor musunuz ?

Hira Dağı, çevresindeki diğer dağlardan daha dik ve yüksektir. Kaygan kayalardan oluştuğu için çıkılması zordur. Sivri tepesiyle uzak mesafelerden bile kolaylıkla fark edilir. Hz. Peygamber'in hayatında çok önemli bir yeri bulunan mağara, zirvenin 20 metre kadar aşağısındadır. Bu mekân, mağara olarak anılmakla birlikte aslında üst üste yığılan kaya blokları arasında kalmış iki tarafı açık, tünele benzer bir boşluktur.

(Fuat Günel, "Hira", DİA, C 18, s. 121-122.)

3. Peygamberimizin Mekke ve Medine Yılları

İslam'a Davet

İlk vahiyle birlikte Hz. Muhammed'in (s.a.v) peygamberlik görevi başladı. Üç yıl boyunca insanları gizliden gizliye İslam'a davet etti. Ona ilk olarak eşi Hz. Hatice iman etti. Hz. Ebubekir, Hz. Ali, Zeyd b. Harise ise ilk Müslümanlardan oldu. Peygamberimiz (s.a.v) daha sonra Allah'ın (c.c) emriyle akrabalarından başlayarak ulaşabildiği herkesi Müslüman olmaya çağırdı.¹⁸

Mekke'nin ileri gelenlerinin bu davete tepkileri çok sert olmuştu. Kendileri kabul etmedikleri gibi kabul edenleri de işkence ile dinlerinden döndürmeye çalışıyorlardı. Çok zor durumda kalan Müslümanların bir kısmı Peygamberimizin tavsiyesi ile Habeşistan'a hicret etmişti. Gidenler orada rahatça dinlerini yaşayabilmiş, herhangi bir baskı ile karşılaşmamışlardı. Bunun üzerine ilk gidenlerden bir yıl sonra kalabalık bir grup daha Habeşistan'a hicret etti. Mekkeliler ise onların peşini bırakmamış, Habeşistan hükümdarına elçilerle pahalı hediyeler göndererek Müslümanları geri vermesini istemişlerdi. Fakat hükümdar, Mekkelilerin bu teklifini geri çevirerek Müslümanları korumaya devam etti.¹⁹

18 İbn Sa'd, et-Tabakât, C 1, s. 199-200.

19 İbn Hişam, es-Sîre, C 1-2, s. 321-338.

Bilgi Kutusu

Hicret, dinî sebeplerle bir yerden diğer bir yere göç etmek demektir. Bu kavram özellikle Hz. Muhammed'in (s.a.v) Mekke'den Medine'ye göç etmesi olayı için kullanılır.

(bk. Ahmet Önkal, "Hicret", C 17, s. 458.)

Mekke'de kalan Müslümanları ve Peygamberimizin (s.a.v) akrabalarını acımasız bir boykot bekliyordu. Mekkeliler, Müslümanları dinlerinden döndürebilmek ve akrabalarını Peygamberimizi korumaktan vazgeçirmek için baskılarını iyice arttırmışlardı. Tam üç yıl boyunca onlarla her türlü alışverişini kesmişler, onları açlığa ve yoksulluğa terk etmişlerdi. Müslümanlar çok zor durumda kalmıştı. Ancak dinlerinden dönmemişler, aksine imanları daha da kuvvetlenmişti.

Boykotun ardından gelen yıla "Hüzün Yılı" denilmiştir. Çünkü aynı yıl içinde Peygamberimizin hem kendisini koruyup kollayan amcası Ebu Talib, hem de en büyük destekçisi sevgili eşi Hz. Hatice vefat etmişti.²⁰

Görsel 1.10: Boykot kararı ile Müslümanlar yalnız bırakıldı.

Medine'ye Hicret

Ebu Talib ve Hz. Hatice'nin vefatından sonra Peygamberimiz, Zeyd b. Hârise ile birlikte İslam'ı anlatmak için Taif'e gitmişti. Fakat Taifliler İslam'ı kabul etmeyip Peygamberimizi (s.a.v) şehirden çıkardılar.²¹

Görsel 1.11: Akabe biatları sonrasında İslam Medine'de yayılmaya başladı.

Taif dönüşü Peygamberimiz Mekke dışından Kâbe'yi ziyarete gelenlere İslam'ı anlatmaya devam ediyordu. Medine'den gelen altı kişi, Akabe denilen yerde Peygamberimizin daveti sonucunda İslam'ı kabul etti ve memleketlerinde İslam'ı anlatacaklarına söz verdiler. Gelecek yıl aynı yerde buluşma kararı alarak Medine'ye döndüler. Ertesi yıl Akabe'de Peygamberimizle buluşan Medineliler 12 kişi ona itaat edeceklerine dair söz verdiler. Bu görüşme İslam tarihinde "Birinci Akabe Biatı" diye anılır. Peygamberimiz Medinelilere İslam'ı öğretmek üzere Mus'ab b. Umeyr'i gönderdi. Onun gayretleriyle Medine'de İslam hızla yayıldı.

²⁰ İbn Sa'd, et-Tabakât, C 1, s. 208-210.

²¹ İbn Sa'd, et-Tabakât, C 1, s. 210-212.

Birinci Akabe Biati'ndan bir yıl sonra ikisi kadın yetmiş beş kişi olarak Akabe'ye gelen Medineliler, Peygamberimizi ve Müslümanları şehirlerine davet ettiler. Resulullah onlardan Allah'a (c.c) ortak koşmayacaklarına ve Müslümanları koruyacaklarına dair söz aldı. Buna da "İkinci Akabe Biati" denilmektedir.²²

Mekkelilerin baskı ve zulmünden bunalmış olan Müslümanlar, bu davet üzerine birer ikişer, gizlice Medine'ye hicret etmeye başladılar. Müslümanların neredeyse tamamı Mekke'yi terk etmişti. Peygamber Efendimiz de yol arkadaşı Hz. Ebu Bekir ile birlikte hicret için gizlice yola çıktı.

Görsel 1.12: İslâm'ı ilk önce kabul eden muhâcirlere ve ensar ile, iyilikle onlara uyanlar var ya, Allah onlardan razı olmuş; onlar da O'ndan razı olmuşlardır. (Tevbe suresi, 100. ayet.)

Peygamberimiz ve yol arkadaşı, müşriklerin takibinden kurtulmak için Sevr Mağarası'nda üç gün gizlendikten sonra yollarına devam ettiler. 622 yılı Rebiülevvel ayında Medine'ye yakın bir yer olan Kuba'ya ulaştılar. Burada kaldıkları süre içerisinde bir mescit inşa ettiler. Ranuna Vadisi'nde ilk Cuma namazını kıldıktan sonra yollarına devam edip Medine'ye girdiler.²³

Bilgi Kutusu

Mekke'den Medine'ye göç eden Müslümanlara **muhacir**, Peygamberimize ve muhacirlere yardım eden Medineliler Müslümanlara da **ensar** adı verilmiştir.

(Dinî Terimler Sözlüğü, s. 95, 307.)

22 İbn Sa'd, et-Tabakât, C 1, s. 216-223.

23 İbn Sa'd, et-Tabakât, C 1, s. 228-233; İbn Hibbân, Kitâbü's-sikât, C 1, s. 131.

Peygamberimiz Medine’de ilk iş olarak muhacir ile ensarı birbiriyle kardeş ilan etti. Medineli Müslümanlar, evlerini ve mallarını muhacir kardeşleriyle seve seve paylaştı.

Peygamberimiz ayrıca Medine’de yaşayan Yahudi kabilelerle bir sözleşme imzaladı. Birlikte yaşamının kurallarını koyan bu metin “Medine Sözleşmesi” diye isimlendirilmiştir.²⁴

Görsel 1.13: Mescid-i Nebi’nin ilk hâlinin temsili çizimi

Peygamberimiz, Medine’ye ilk girdiği zaman devesinin çöktüğü arsayı sahiplerinden satın almış ve oraya bir mescit inşa etmiştir. Mescid-i Nebi olarak adlandırılan bu mescidin bitişiğine Peygamberimizin ailesi için de odalar yapılmıştır.²⁵

Biliyor musunuz ?

Peygamberimiz Medine’ye hicret ettiğinde Mescid-i Nebi yapılana kadar yedi ay Ebu Eyyüb el-Ensari olarak meşhur olan Halid b. Zeyd’in evinde misafir oldu. Ebu Eyyüb (r.a) çok sonraları, yaşlı bir kimse iken katıldığı İstanbul kuşatması sırasında şehit oldu.

(İbn Kesîr, es-Sîre, C 1, s. 387.)

Ebu Eyyüb el-Ensari’nin kabri İstanbul’da, isminin verildiği Eyüp Sultan ilçesinde bulunmaktadır.

Müşriklerle Mücadele

Mekkeli müşriklerle Müslümanlar, hicretten sonra karşı karşıya gelerek savaşmak zorunda kalmışlardır. Bu savaşlar; Bedir, Uhud ve Hendek savaşlarıdır. Bedir Savaşı’nı sayıca daha az olmalarına rağmen Müslümanlar kazanmıştır. Uhud Savaşı’nda Müslümanlar zor durumda kalmış, önemli kayıplar vermiştir. Ancak müşrikler de tam bir zafer kazanamamıştır.

Görsel 1.14: Uhud Savaşı’nın yapıldığı alanın günümüzdeki görünümü

24 İbn Seyyidi’n-nâs, Uyûnu’l-eser, C 1, s. 227.

25 İbn Sa’d, et-Tabakât, C 1, s. 238-240.

Hendek Savaşı bir savunma savaşıdır. Müslümanlar Medine’de kalmış ve Selman-ı Fârisî’nin teklifiyle düşmanın şehre rahatça girebileceği tarafa büyük bir hendek kazmışlardır. Bu hendeği aşamayan müşrikler en sonunda geri dönmek zorunda kalmışlardır.

Hicretin altıncı yılında Müslümanlarla Mekkeli müşrikler arasında Hudeybiye Barış Antlaşması imzalanmıştı. Fakat bir süre sonra müşrikler bu antlaşmayı bozdular. Bunun üzerine Peygamberimiz 630 yılı Ramazan ayında on bin kişilik bir orduyla Mekke’yi fethetmek üzere yola çıktı. Allah Resulü, evlerinden çıkmayanların, Kâbe’ye sığınanların ve silahlarını bırakanların güvende olacağını Mekkelilere bildirdi. Müşrikler direnmediler. Böylece Müslümanlar, gizlice terk etmek zorunda kaldıkları şehirlerine zafer kazanmış olarak geri döndüler.²⁶

Fetihten sonra ilk iş olarak Kâbe ve çevresi putlardan temizlendi. Sevgili Peygamberimiz, Müslümanlara çeşitli eziyetler yapmış olan Mekkeliler için genel af ilan etti.

Rabbimiz Buyuruyor

Peygamber Efendimiz Kâbe’yi putlardan temizlerken şu ayeti okuyordu:

وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا

“De ki: Hak geldi, batıl yıkılıp gitti. Zaten batıl yıkılmaya mahkûmdur.”
(İsra suresi, 81. ayet.)

Peygamberimiz fetihten sonra Medine’ye geri döndü. Çevredeki pek çok topluluğa İslam’a davet mektupları gönderdi. İslam kısa zamanda geniş bir alana yayıldı.

Araştırılım

Mekke’nin fethinden sonra Peygamberimiz Mekkelilere,

– *Ey Mekkeliler! Bugün sizlere ne yapacağımı sanıyorsunuz?* diye seslendi. Onlar:

– Bizler senin bize iyilikle muamele edeceğini umuyoruz. Çünkü sen kerem ve iyilik sahibi bir insansın, diye karşılık verdiler. Bunun üzerine Allah Resulü şöyle buyurdu:

– *Bugün benimle sizin hâliniz, Yusuf ve kardeşlerinin hâli gibidir. Ben de size Yusuf’un dediğini diyeceğim: “Bugün sizi kınamak yok, Allah sizi affetsin! O, merhametlilerin en merhametlisidir.”* (Yusuf suresi, 92. ayet.)

(İbn Sa’d, et-Tabakât, C 2, s. 141-142.)

Kur’an-ı Kerim’den Hz. Yusuf’un kıssasını araştırınız. Onun kardeşlerini affetmesi ile Peygamberimizin Mekkelileri affetmesi arasındaki benzerlikleri bulunuz.

26 İbn Sa’d, et-Tabakât, C 2, s. 134-144.

Peygamberimizin Vefatı

Peygamber Efendimiz (s.a.v) 632 yılında Mekke'ye giderek hac ibadetini yerine getirmişti. Bu, onun ilk ve son hacıydı. Daha sonra buna "Veda Hacı" denilmiştir. Arafat'ta toplanan yüz binden fazla Müslüman'a hitaben yaptığı konuşma da "Veda Hutbesi" diye adlandırılır. Peygamberimiz Veda Hutbesi'nde, insan hakları başta olmak üzere pek çok konuda evrensel mesajlar vermiştir.²⁷

Pano Hazırlayalım

Veda Hutbesi metnini araştırınız. Peygamberimizin Veda Hutbesi'nde verdiği evrensel mesajları içeren bir pano hazırlayınız.

Medine'ye döndükten sonra rahatsızlanan Peygamberimiz 13 Rebiülevvel 632 tarihinde vefat etmiştir. Mescid-i Nebi içinde kabri ile minberi arasındaki bölüme "tertemiz gül bahçesi" anlamında "Ravza-i Mutahhara" denilmektedir.²⁸

Görsel 1.15: Peygamberimizin kabrinin bulunduğu Mescid-i Nebi

27 Buhârî, Meğâzî, 78; İbn Sa'd, et-Tabakât, C 2, s. 172-188.

28 Buhârî, Menâkıb, 19; İbn Sa'd, et-Tabakât, C 2, s. 306.

4. Bir Hadis Öğreniyorum

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا
فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ
فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ وَ ذَلِكَ أَوْعَفُ الْإِيمَانِ

Resulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Bir kötülük gören kişi, eliyle değiştirmeye gücü yetiyorsa onu eli ile değiştirsin. Buna gücü yetmez ise diliyle değiştirsin. Buna da gücü yetmezse kalbi ile (o kötülüğe) tavır koysun (onu hoş görmesin). Ancak bu imanın en zayıf olanıdır.”

(Müslim, İman, 78.)

Allah'a (c.c) inanan bir insan asla kötülükten hoşlanmaz. Bir kötülük gördüğünde ona engel olmaya çalışır. Kendi başına engelleyemezse yetkili kişileri haberdar ederek engellenmesini sağlar. Bunu yapamıyorsa karşısındakini sözlü olarak uyarır ve yaptığının doğru olmadığını söyler. Buna da imkân bulamazsa hiç değilse gönlü huzursuz olur.

İnsanları uyarabilmesi için kişinin öncelikle kendi davranışlarını düzeltmesi gerekir. Kendi yapmadığı şeyi başkalarına tavsiye eden kişinin sözüne kimse kulak asmaz. Bu konuda üslup da çok önemlidir. Peygamberimizin emrettiği şekilde müjdeleyici ve kolaylaştırıcı olunmalı, insanları bıktırarak şekilde davranılmamalıdır. Zorlamak ve nefret ettirmek bir sonuca ulaştırmayacağı gibi insanları daha da uzaklaştırmaya sebep olabilir.

Bir Müslüman olarak yaşadığımız topluma ve çevremizdeki problemlere duyarsız kalamayız. Bilgi birikimimiz ve sahip olduğumuz imkânlar ölçüsünde iyiliği tavsiye etmeli ve kötülükleri de engellemeye çalışmalıyız. İstiklâl şairimiz Mehmet Akif Ersoy, bu sorumluluğumuzu şiir diliyle şöyle ifade etmiştir:

“Adam, aldırma da geç git, diyemem, aldırırım!

Çiğnerim, çiğnenirim, Hakkı tutar kaldırım!” ²⁹

Düşünelim Paylaşalım

Çevremizde gördüğümüz yanlışları düzeltmeye çalışmanın toplum huzuru açısından ne gibi faydaları vardır? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Ölçme - Değerlendirme

A. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun sözcüğü yazınız.

1. Mekkeliler Hz. Hatice'ye ..... lakabını vermiştir.
2. Mekke'den Medine'ye hicret eden Müslümanlara ..... denir.
3. Peygamberimiz ..... yılında vefat etmiştir.

B. Aşağıda numaralar ile verilen ifadeleri, harf ile verilen ifadelerle eşleştiriniz.

4. Hz. Muhammed'in (s.a.v) ilk eşi. .....
Hz. Halime (A)
Hz. Ebu Bekir (B)
5. Hz. Muhammed'in (s.a.v) Taif yolculuğunda yol arkadaşıdır. .....
Hz. Amine (C)
Ebu Talib (D)
6. Peygamberimizin sütannesidir. .....
Hz. Hatice (E)
Hz. Zeyd (F)
7. Hicret yolculuğunda Hz. Muhammed'in (s.a.v) yol arkadaşıdır. .....
Hz. Ali (G)

C. Aşağıdaki açık uçlu soruların cevabını ilgili alana yazınız.

8. Hilfü'l-fudûl topluluğunun kuruluş amacını ve Peygamberimizin bu toplulukla ilgili düşüncelerini yazınız.

.....
.....

9. Kâbe'nin onarılması sırasında çıkan anlaşmazlığın sebebi nedir? Peygamberimiz bu sorunu nasıl çözmüştür?

.....
.....

Ölçme - Değerlendirme

10. Peygamberimize “Ebu’l-Kâsım” denilmesinin sebebi nedir?

.....
.....

11. Peygamberimizin Hz. Ali’yi evine alıp bakımını üstlenmesinin sebebi nedir?

.....
.....

12. Peygamberimiz, peygamberlikten önce Cahiliye Dönemi’nin hangi toplumsal ve ahlaki özelliklerinden rahatsız oluyordu?

.....
.....

13. Mekkeliler Peygamberimizin İslam’a davetine ne tür tepkiler verdiler?

.....
.....

14. Habeşistan’a hicret eden Müslümanlar orada nasıl karşılandılar?

.....
.....

15. “Veda Hutbesi” neye denir?

.....
.....

16. “Siz, insanların iyiliği için ortaya çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz; iyiliği emreder, kötülükten men eder ve Allah’a inanırsınız...” (Âl-i İmrân suresi, 110. ayet.) ayeti Müslüman’a hangi sorumlulukları yüklemektedir? Kısaca açıklayınız.

.....
.....

Ölçme - Değerlendirme

Ç. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

17. Arap toplumunda İslam'dan önceki putperestlik, haksızlık, kan davası, içki, kumar gibi kötü davranışların yaygın olduğu döneme ne ad verilir?

- A) Hicret Dönemi
- B) Cahiliye Dönemi
- C) Mekke Dönemi
- D) Fetret Dönemi

18. Peygamberimizin doğumu ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Miladi 571 yılında doğmuştur.
- B) Fil olayından sonra doğmuştur.
- C) Babasının vefatından sonra doğmuştur.
- D) Medine şehrinde doğmuştur.

19. Aşağıdakilerden hangisi Hz. Muhammed'in (s.a.v) peygamberlikten önce yaptığı işlerdendir?

- A) Medine'ye hicret etmesi
- B) Hilfü'l-fudûl'e katılması
- C) Taif'e gitmesi
- D) Akabe biatları

20. Hz. Muhammed'e (s.a.v) indirilen ilk ayetler aşağıdaki surelerin hangisinde yer almaktadır?

- A) Alak suresi
- B) Fatıha suresi
- C) İhlas suresi
- D) Yasin suresi

Ölçme - Değerlendirme

21. Müslümanlara uygulanan boykotun amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Müslümanların mallarına el koymak
- B) Müslümanları Mekke'den çıkarmak
- C) Müslümanları dinlerinden döndürmek
- D) Müslümanları öldürmek

22. Müslümanlara uygulanan boykottan sonra gelen yıla "Hüzün Yılı" denilmesinin sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Müslümanlardan bir kısmının Habeşistan'a göç etmek zorunda kalması
- B) Peygamberimizin oğlunun vefat etmesi
- C) Mekkelilerin Peygamberimizi öldürmek istemeleri
- D) Ebu Talib ve Hz. Hatice'nin peş peşe vefat etmesi

23. *"Bir kötülük gören kişi, eliyle değiştirmeye gücü yetiyorsa onu eli ile değiştirsin. Buna gücü yetmez ise diliyle değiştirsin. Buna da gücü yetmezse kalbi ile (o kötülüğe) tavır koysun (onu hoş görmesin). Ancak bu imanın en zayıf olanıdır."*

(Müslim, İman, 78.)

Yukarıdaki hadis-i şerif aşağıdakilerden hangisi ile ilgilidir?

- A) Zorluklar karşısında sabırlı olma
- B) İyiliği emredip kötülükten sakındırma
- C) Allah'ın (c.c) verdiği nimetlere şükretme
- D) Verdiği sözü yerine getirme

Ölçme - Değerlendirme

“Hz. Muhammed (s.a.v), Mekke ve Taif’in bilhassa zenginlikleriyle ünlü ileri gelenlerinden birisi değildi. Bu, kendisine vahiy geldikten sonra, Kur’an-ı Kerim’in ifadesiyle, muhaliflerinin onun hakkında söyledikleri sözlerden anlaşılmaktadır: ‘Bu Kur’an, iki şehrin (Mekke ve Taif) birinden büyük bir adama indirilmeli değil miydi?’ dediler.”

Hz. Muhammed’in (s.a.v) peygamberlikten önceki arkadaşları ve dostları ahlaki düzgün, hatırı sayılır kimselerdi. Bunların en tanınmış Hz. Ebu Bekir’dir. Onun dışında Kureyş’in saygıdeğer şahsiyetlerinden ve Hatice’nin yeğeni olan Hakîm b. Hizam onun samimi dostlarındandı. Ayrıca Ezd kabilesine mensup tabip ve şair Dımar b. Sa’lebe ve Mahzum kabilesinden Kays b. Sâib de onun dostlarındandı. Kays daima Hz. Muhammed’in (s.a.v) güvenilir ve dürüst olduğunu anlatırdı. Hz. Muhammed (s.a.v), kendi emsalinden pek çok gencin müptela olduğu içki, kumar, zina, hırsızlık, gibi kötü alışkanlıklara bulaşmamış ve bu alışkanlıklara sahip olanlarla arkadaşlık yapmamış, onlardan uzak durmuş ve etkilenmemiştir.”

(İbrahim Sarıçam, Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı, s. 78.)

24, 25 ve 26. soruları yukarıdaki metne göre cevaplayınız.

24. Hz. Muhammed’in (s.a.v) peygamberlikten önce arkadaşlık yaptığı kişilerin ortak özellikleri nelerdir?

.....
.....

25. Kötü alışkanlıklara sahip olan kimselerle arkadaşlık yapmamak ve onlardan uzak durmak bize ne kazandırır?

.....
.....

26. Kur’an-ı Kerim’de müşriklerin Peygamberimize ilk tepkilerinden biri “Bu Kur’an iki şehrin (Mekke ve Taif) birinden büyük bir adama indirilmeli değil miydi?’ dediler.” (Zuhruf suresi, 31. ayet.) şeklinde ifade edilmiştir.

Müşriklerin Peygamberimize karşı çıkma sebebi bu ayete göre aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Peygamberimizin şehrin zengin ileri gelenlerinden olmaması
- B) Peygamberimizin yetim olması
- C) Peygamberimizin okuma yazma bilmemesi
- D) Peygamberimizin Kureyş kabilesinden olması